

Een schandaalfilm in Oostende 1903

Onbekende aspecten van filmvoorstellingen in Oostende (1898-1903)

door Guido CONVENTS

(...) *Elle est en train de devenir un peu indiscrete, la cinematographie, et l'histoire mise en scene par un vaudevilliste allemand dans Hans Hückebein les frasques d'un bourgeois berlinois à Ostende fort innocemment révélées à sa femme par un cinématographe forain a de plus en plus de chances de passer dans la réalité*".

Le Matin, 1 février 1903, Antwerpen.

Al vóór de eeuwwisseling hebben de Oostendenaren in hun music-halls, in openlucht op het Wapenplein en op de jaarlijkse kermis films kunnen zien. Het nieuwe medium dat op 1 maart 1896 zijn officiële carrière in het commerciële amusement doet, maakt overigens al snel zijn intrede in Oostende. Vanaf juli 1896 groeien de bioscopes, biographes, cinématographes of chronophotographes, voor de Oostendenaar geleidelijk aan tot een regelmatig amusement. De Oostendenaar gaat er ook voor naar Brugge of naar Gent en zelfs naar Brussel. In 1897 is een dergelijk filmapparaat (De zoögraaf) één van de opvallende attracties op de Wereldtentoonstelling. De cameraman van dit toestel, Alexandre, zal waarschijnlijk dat jaar de eerste filmbeelden in Oostende draaien: *L'arrivée de la Malle à Ostende*. De films die getoond worden zijn erg gevarieerd, van komisch tot drama. Maar een bijzonder element is wel de al dan niet fictiebeelden van actuele gebeurtenissen. Met het anti-semitisch Dreyfus schandaal in Frankrijk leven talrijke Oostendenaren mee. In de filmprogramma's staan deze beelden vanaf 1898 (meestal 'valse' en gereconstrueerde opnamen) op de voorgrond. Andere filmen die emotioneel beroeren zijn wel de films en actualiteitsopnamen van de Boerenoorlog in Zuid-Afrika (1899-1901).

Oostende kent een mondain uitgangsevenen waarin het variété en ondermeer de music-halls een belangrijke rol spelen. Al tussen 1898 en het voorjaar van 1903 duiken in België en ook te Oostende filmbeelden op als één van de tiental variété-nummers van een music-hall programma. Soms brengen de music-hall directeurs filmprojecties als enige attractie. Toch maken die avondvullende voorstellingen deel uit van de jaarprogrammatie. Ze hebben wel een tijdelijk karakter: van enkele dagen tot enkele weken. Opmerkelijk zijn de sensationele benamingen van de gebruikte apparatuur. Het ogenschijnlijk occasioneel verschijnen van die reizende ondernemingen in variété-zalen, lijkt niet belangrijk. Zeker als het maar enkele dagen betreft. Maar het kortstondig opduiken van een dergelijke exploitant kan een aanduiding zijn van een bestaande nationale en internationale tournee. Het is mogelijk dat hij elders, bijvoorbeeld in het buitenland, meer ingrijpende en identificeerbare activiteiten heeft ontplooid. Veel is over dat soort reizende filmexploitanten niet bekend. The Royal Kaleidoscope bevindt zich op 20 augustus 1900 in één van de zalen van de Oostendse Scala. De exploitant brengt er een uur durend programma dat meerdere malen per dag wordt herhaald. De toeschouwers zien beelden van de Parijse Wereldtentoonstelling en de Boksersopstand in China. Voorts zijn er films zoals *Guillaume Tell* en *Aladin ou la lampe merveilleuse* en "scènes comiques et à transformations".(1) De exploitant is niet langer dan enkele weken gebleven en heeft dan zijn tournee in Frankrijk voortgezet.

Andere music-hall directeurs proberen een meer bestendige filmpolitiek in hun zalen uit te bouwen. Tijdens de zomer van 1899 vinden er geen voorstellingen in de Brusselse Alcazar plaats. Waarschijnlijk is de eigenaar van de Amerikaanse filmapparatuur elders werkzaam. Vanaf begin juli 1899 geeft een onderneming met dezelfde naam, Biographe Américain, voorstellingen in het Oostends Kursaal. Hier wordt voor een internationaal publiek de nodige bekende zangers aangetrokken en worden dia's en films geprojecteerd. "Une surprise très agréable, ménagée par M. Massart, aux abonnés du Kursaal: une séance du biographe américain. Le biographe est tout simplement un cinématographe perfectionné auquel on applique des projections lumineuses (...)".(2) De beelden staan op een filmband

van 68mm en hebben een veel grotere kwaliteit dan bijvoorbeeld deze die door een cinematograaf van Lumière (35mm) worden geprojecteerd.

De films van de Amerikaanse biograaf vullen het avondprogramma van de Oostendse concert-variété-zaal aan. Van de exploitant van dit apparaat is niets bekend, wel van Nestor Massart. Hij volgt de overleden Emile Brunfaut als directeur van het stedelijk Kursaal op. Hij heeft dan als tenorzanger al een internationale carrière uitgebouwd.

Overigens zijn er in augustus 1899, buiten het theaterseizoen, op het Oostends Wapenplein ook beelden van een Amerikaanse biograaf te zien. In openlucht worden enkel films als avondvullend programma geprojecteerd. Opvallend is dat een groot deel van de filmbeelden te Oostende uit de Angelsaksische wereld komt, met name uit Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. Andere prenten verwijzen naar Italië, Frankrijk en Nederland. Voor die voorstelling komen er weinig recente actualiteitsbeelden op het scherm.(3) Het zou hier kunnen gaan om een exploitant die op doorreis is of van deze uit de Alcazar-Kursaal. Wel verschilt het programma in Oostende met dat van de Brusselse Alcazar waar tot de zomer van 1899 een American Biograph bedrijvig was. In de Alcazar worden de films slechts als een onderdeel, één variété-nummer, van de voorstelling gepresenteerd. In Oostende zijn er alleen maar films te zien. Na de zomer trekt de exploitant van de American Biograph weg uit Oostende. In september en oktober 1899, bij het ingaan van het nieuw theaterseizoen, sluit een dergelijk apparaat in de Brusselse Alcazar opnieuw het Variété programma af. Dat bestaat uit films waarbij de Dreyfus-zaak centraal staat. Die affaire houdt de Belgische publieke opinie in 1898-1899 in de ban. Filmproducenten als Pathé Frères, Georges Méliès en The American Biograph and Mutoscope Company leveren beelden over die rechtszaak. De manager van de Franse firma van de Amerikaanse biograaf slaagt er als enige in om Dreyfus in Rennes te filmen.

Toch zou het kunnen dat het te Oostende en te Brussel om twee verschillende Amerikaanse biograaf-exploitanten gaat. Terwijl het programma te Oostende slechts twee keer vertoond wordt, staan er in de Alcazar maanden films op de affiche. De opnamen over Dreyfus ontlokken bij het publiek pro-Dreyfus en anti-Franse reacties tot ongenoegen van de antisemieten. Een krant als *L'Echo d'Ostende* publiceert in september een speciale editie over de veroordeling van Dreyfus. Een concert in het Kursaal werd onderbroken voor de veroordeling tot een zware gevangenisstraf. Dat nieuws slaat in als een bom en de verontwaardiging echoot nog enkele dagen na in de pers.(4)

De music-hall directeur Louis Heye boekt de Amerikaanse bioscoopexploitant als variété-filmnummer in de zomer van 1902. De Oostenaars ontdekken er de kassuccessen *La lune à un mètre* en *Le diable au couvent*. Het zijn beide producties van Georges Méliès die door de exploitant van de Amerikaanse bioscoop werden aangekocht.(5)

Louis Heye is dan directeur en eigenaar van de Oostendse en Antwerpse Scala. Hij heeft al in het najaar 1898 voor de Antwerpse Scala beroep gedaan op de Amerikaanse bioscoop als variété-nummer.(6) Te Oostende opent hij op 11 juli 1902 zijn zaal voor het nieuwe toeristische seizoen. De prijzen variëren van vijftig centiem tot vier frank: "On voit donc que la Scala est accessible à toutes les bourses".(7) Tijdens het winterseizoen 1902/1903 last Heye naast allerlei attracties en komische zangers opnieuw filmprojecties in. (8)

Heye verlaat eind april 1903 de Scala te Antwerpen, maar behoudt nog wel gedurende enkele jaren de leiding van het Oostends etablissement.(9)

Op de Oostendse kermis staan al voor 1900 filmtheaters uitgebaat door onder meer foorkramers. Ze vertonen dezelfde films als deze die in de music-hall te zien zijn. De grote schandaalfilm van begin 1903 die de Oostende beau monde met verbazing zullen bekijken is in een van deze theaters te zien.

Het betreft de eerste schandaalfilms rond een koningshuis die in het voorjaar 1903 in het land vertoond wordt. Het gaat over een opname waarbij kroonprinses Louisa van Saksen met haar leraar Frans André Giron in een hotelletje betrappt worden. Geen gereconstrueerde beelden, maar "echte" feiten. De film werd zeker te Oostende meermaals vertoond. Eén van de exploitanten die hem op de affiche had was M. Gerardy die met zijn Viograph op de Oostendse herfstfoor stond: "*Le grand Palais du Grammo-Viographe de M. Gérardy fait courrir aussi le public, qui prend un plaisir extrême au défilé des nombreux et beaux tableaux animés parlants, parmi lesquels nous avons surtout remarqué la Princesse de Saxe et M. Giron (L'Echo d'Ostende, 8 oktober 1903)*". Deze opnamen werden dan al maanden door filmexploitanten voor het Belgisch publiek geprojecteerd, en zijn ongetwijfeld ook al eerder in Oostende te zien geweest.

De film waarvan sprake in het krantenartikel verwijst in de eerste plaats naar een algemeen geliefd onderwerp voor het filmpubliek namelijk beelden van Europese koningshuizen. Van het Saksische koningshuis zijn wel een aantal traditionele beelden in omloop eind 1902 en begin 1903 zoals *Einzug König Georgs von Sachsen in Chemnitz* van de Deutsche Bioscope-Gesellschaft mbh (10). Deze zijn waarschijnlijk niet in Frankrijk, Italië of België te zien geweest. Maar de opnamen die in de Echo d'Ostende vermeld worden, kunnen op grotere belangstelling rekenen en zijn dan ook in Europa en elders in de wereld te zien. Het gaat waarschijnlijk om het eerste koninklijk schandaal dat op de pellicule wordt gezet. Het betreft een minder nobel en eerbaar aspect van de Saksische koninklijke familie, nl. overspel. De gebeurtenissen, in feite een Diana-Charles (melo-) drama, worden op dat ogenblik zeker in Duitsland, België, Italië, Frankrijk en Zwitserland van nabij gevolgd. Ook volgens het Franse *Illustration* zijn er journalisten uit heel Europa en zelfs uit de Verenigde Staten naar het overspelige paar getrokken dat te Geneve verblijft om hiervan feiten en roddels te rapporteren (11). Het nieuws en de geruchten over deze zaak verspreiden zich snel dank zij telefoon, de telegraaf, de kranten, geïllustreerde tijdschriften, postkaarten en film.

Een artikel in de Antwerpse krant *Le Matin* heeft het in dit verband ook expliciet over het filmmedium als denoncateur en revelateur. Grappig is wel dat hiervoor naar het reilen en zeilen in de toenmalige mondaine badstad met wereldfaam Oostende wordt verwezen. Blijkbaar staat de strandstad bekend om zijn ietwat lossere zeden. Dat de film in het Antwerpse wat meer aandacht krijgt is misschien eveneens te wijten aan de grote Duitse aanwezigheid in deze havenstad.

De Pathé film in kwestie is in Duitsland bekend als *Die Flüchtlinge in Genf*. Bij de filmograaf Herbert Birett in *Das Filmangebot in Deutschland* kan hiervan een korte beschrijving worden gevonden: "*Sachsen Prinzessin Luise, Herr Giron : "Die beiden gehen ins Hotel d'Angleterre in Genf. Er hält den Regenschirm als Schutz vor"*" (12). Andere productiehuisen zoals de **Deutsche Bioscop** en de Berlijnse **Internationale Kinematographen-Gesellschaft** waren er ook als de kippen bij om van prinses Louisa van Saksen en van de huisleraar Frans André Giron opnamen te maken (13). **Internationale Kinematographen** verkoopt in 1903 eveneens een 15 meter lange film over de gebeurtenis: *Sächsische Kronprinzessin Louise am Arme des Herrn Giron in Genf von der Promenade nach dem Hotel zurrückkehrend*. Al op 18 maart 1903 publiceert het Franse foorreizigersblad *L'Industriel Forain* een advertentie van de firma Pathé voor de film die als "authentique" omschreven wordt. De titel van deze 'scène d'actualités' van 15 meter heet "*les réfugiés de Genève*". Henri Bousquet geeft hiervan in zijn catalogoog een korte beschrijving waarin ook gewag wordt gemaakt van de wijze waarop de film tot stand gekomen is en wat er precies gefilmd werd: "*Au prix des plus hautes difficultés, nous avons été assez heureux de surprendre S.A. La princesse Louise de Saxe et M. André Giron au moment où ils entrent à l'hôtel d'Angleterre à Genève. Le côté typique de cette bande consiste dans ce fait, qu'à un certain moment, M. Giron ayant aperçu notre opérateur, se dissimule ainsi que sa compagne à l'aide d'une ombrelle*".(14)

Speciale interesse in België-Oostende

De filmopnamen kunnen op grond van verscheidene redenen op de algemene en bijzondere belangstelling van de Belgen rekenen. In de eerste plaats omdat het Belgisch koningshuis (Saksen-Coburg) met dat van Saksen nauw verwant is. En nieuwtjes van de koninklijke familie van Saksen vinden dan natuurlijk snel hun weg naar België. De pers vermeldt in oktober 1904 dat Koning George van Saksen overleden is en dat de Belgische prins Albert van Saksen-Coburg naar diens begrafenis vertrekt.(15) Ook in een aantal latere actualiteitsbeelden die in België verspreid worden, wordt naar de koninklijke familie van Saksen verwezen. In dit verband kan verwezen worden naar het Eclair journaal van 26 september 1913 waarin beelden zitten van de legermanoeuvres die in de aanwezigheid van de Duitse keizer plaats vinden en waarbij expliciet vermeld wordt dat onder de aanwezigen zich de koning van Saksen bevindt. (16) Enkele maanden later wordt in het Eclair journaal van 21 september 1914 zonder meer stilgestaan bij het bezoek dat de Koning van Saksen aan de Sterrenwacht en de universiteit van München brengt. (17)

De man die met prinses Louisa in Genève gezien wordt, is de drieëntwintigjarige Brusselse leraar André Giron, neef van Aimé Giron een bekend Brussels rechtsspecialist. Kortom, redenen genoeg voor de Belgische en voornamelijk de Brusselse pers om gedurende de eerste weken van januari 1903 aan dit schandaal dagelijks de nodige aandacht te schenken. De Italiaanse pers heeft aan heel het verhaal natuurlijk ook een hele kluit. De prinses is immers van Italiaanse afkomst. Bovendien zal ook haar oudste broer Léopold Ferdinand van Toscane vergezeld van een niet adellijke dame (geruchten maken er een actrice van) eveneens in het hotel te Genève opduiken.

De wandeling(en) en uitstapjes van Louisa met André te Genève spelen in deze affaire een belangrijke rol. De filmbeelden, maar ook persfoto's laten aan de wereld van nabij zien wat anders maar als een gerucht of een krantenverhaal zou worden afgedaan!

Van politieke-religieuze intrigues tot een gewone liefdesaffaire

Op 14 december 1902 verdwijnt plots prinses Louisa, echtgenote van kroonprins Frederik August van Saksen. Zij wordt twee weken later in aanwezigheid van André Giron in het hotel d'Angleterre bij het meer van Genève terug opgemerkt. De Brusselse krant voor de liberale burgerij bij uitstek, nl. **Le Petit Bleu**, behoort tot de beter geïnformeerde kranten van het land. Het blad publiceert een gesprek van Louisa waarin deze zou hebben beweerd dat zij zich niet ziet als een "héroïne d'un drame boulevardier" maar als een vrouw die eenvoudigweg de echtgenote van André Giron wil worden.(18). Het zou volgens haar haar droom om "*la simple petite bourgeoise que j'aurais voulu être dès ma naissance*" te worden in vervulling doen gaan. (19) Op dat feit wordt meer dan eens verwezen waarbij het telkens beklemtoond wordt dat het gaat om de vlucht van het adellijk leven naar de vrijheid en de rust van "*une existence bourgeoise*".(20). Voor de niet-katholieke pers is het niet zo vreemd dat Louisa haar man verlaat omdat het een gearrangeerd huwelijk zou zijn dat op erg jonge leeftijd (minderjarig) werd afgesloten, en omdat het van religie doordrenkt karakter van de kroonprins voor de relatie niet erg bevorderlijk is. De verborgen verhouding tussen de prinses en de huisleraar zou door een barones van het Hof "*ennemie de la jeunesse et du rire, sévère pour l'observation des traditions et des conventions, une âme de policière et une émule des Révérends Pères Jésuites*" gebruikt zijn om de prinses te manipuleren. In een publicatie van haar zogenaamd dagboek, enkele jaren later, schrijft Louisa dat haar huwelijk het resultaat is van een diplomatieke afspraak en dat zij enkel weezin voor haar man heeft.(21).

Kortom, zij zou in eenzaamheid verzonken zijn en bovendien niet met haar schoonvader hebben kunnen opschieten. Zij vertelt zonder schroom over haar romances die zij aan het hof zou hebben gehad, en zelfs dat één van haar kinderen niet van haar wettelijke echtgenoot is (22).

Dramatisch wordt de vlucht als bekend wordt dat de prinses dan al een tijd zwanger van haar zesde kind is en dat het koninklijk hof laat weten dat de kroonprins zich als vader beschouwt, tot het tegendeel bewezen is. Het zou precies de zwangerschap zijn die de prinses in een hysterische toestand tot de vlucht heeft aangezet, aldus de pers, die het voor de koninklijke familie opneemt. Na de geboorte van het kind zou de prinses opnieuw normaal aan het hof kunnen functioneren, wordt gesuggereerd. Over de psychologische toestand van prinses Louisa zullen voortdurend berichten in de wereld worden gestuurd. De ouders van de prinses leggen de verantwoordelijkheid van de vlucht bij Giron. Op een gegeven ogenblik duikt in de pers het gerucht op dat hij haar gehypnotiseerd heeft. Kortom, Giron zou Louisa verleid hebben. (23). Hoewel aan echtscheiding gedacht wordt, is het zeker dat het kerkelijk huwelijk tussen de kroonprins met de prinses niet zal verbroken worden. De katholieke kerk zou besloten hebben zich hiertegen te verzetten. Een anti-katholieke krant laat fijntjes weten dat als Giron dan met de prinses zou willen huwen zij haar katholiek geloof maar moet afzweren (24).

Nog dramatischer wordt het natuurlijk als blijkt dat Georg de Koning van Saksen, eind 1902 en begin 1903, ernstig ziek is en dat zijn toestand door de familiale gebeurtenissen zouden verergerd zijn. Zulks betekent dat prinses Louisa bij het overlijden als echtgenote van de trooopvolger nog koningin zou kunnen worden, hetgeen de situatie nog ingewikkelder zou maken.

Het Hof zet dan ook onmiddellijk gerechtelijke procedures in om de officiële scheiding tussen Louisa en de kroonprins zo snel mogelijk te kunnen doorvoeren. Waarbij het aan de prinses is om de scheiding aan te vragen waarbij zij zichzelf ontzegt nog deel uit te maken van het koninklijk hof en nog met haar minderjarige kinderen in contact te komen. Over het ongeboren kind moet in dat geval nog een speciale procedure worden gevolgd.(25) Op dat ogenblik blijkt overspel in het strafrecht dat te Geneve gehanteerd wordt niet strafbaar te zijn, zodat het Saksisch hof op dat vlak geen druk kan uitoefenen. Wel zorgt het hof ervoor dat de prinses geen nieuws meer krijgt van haar kinderen.

Dan volgt de geruchtenmolen waarbij natuurlijk allerlei, naargelang de politieke tendens van de kranten, negatieve verhalen uit het leven van Louisa naar boven worden gehaald. Voor de anti-katholieke pers, voor wie de scheiding op zich geen verwerpelijke (zondige!) zaak is, wordt dit aspect van het verhaal in de verf gezet. De kroonprins van Saksen zou zelfs van plan zijn de wensen van het Vatikaan om niet te scheiden te negeren, en de prinses zou haar katholiek geloof willen afzweren. (26). Verder publiceert deze pers dat het precies de religieuze intrigues zijn die de prinses tot de vlucht gedreven heeft. De conservatieve katholieken zouden haar te modern en te liberaal gevonden hebben. Enkelen opperen zelfs het gerucht dat Giron opzettelijk door de Jezuïeten naar het Hof gestuurd werd om de prinses uit te schakelen! Daarnaast zou de vlucht eveneens te wijten zijn aan de spanning die er zou heersen tussen het katholiek koningshuis en de protestantse Saksische bevolking. (27). En er zijn op dat ogenblik spanningen. Rond de eeuwwisseling nam de politieke invloed van het fabrieksproletariaat en de op de marxistisch gestoelde sociaal-democratie in Saksen op ongemene wijze toe. De klassentegenstellingen verscherpten. Bij de Rijksdagverkiezingen in 1903 verkrijgen de sociaal-democraten de overgrote meerderheid (slechts in één kiesdistrict werd een niet-sociaal democraat gekozen). De roep om hervormingen wordt steeds sterker, en het ongenoegen over het conservatieve koningshuis neemt alsmaar toe. Op deze politieke toestanden gaat de de Brusselse liberale **Le Petit Bleu** niet in. Voor haar is het, en dit in tegenstelling met de liberale pers uit Saksen, duidelijk dat het hier om een liefdesaffaire gaat waarbij geen politieke (religieuze of financiële) kwestie aan verbonden is.

De Brusselse liberale pers zoekt zelf naar argumenten om de negatieve informatie over de stadsgenoot André Giron te ontcrachten. De krant verneemt van diens familie dat hij midden november 1902, na meer dan 10 maanden dienst, door de hofmaarschalk gevraagd werd Dresden te verlaten. Hij is dan naar Brussel gereisd en heeft er al zijn hebben en houden verkocht. Met zijn vermogen van 50.000 frank heeft hij dan de inmiddels uit het Hof gevluchte prinses Louisa opgezocht, en van dat geld zouden beiden op dat ogenblik te Genève leven (28).

André Giron (in 1879 te Gent geboren) blijkt in het Brusselse Elsene in een niet-katholieke instelling zijn middelbare studies en te Luik een technische opleiding (Ecole de Mines) te hebben genoten. Uit niets blijkt dat hij iets met de Jezuïeten te maken heeft gehad. In de abdij te Maredsous heeft hij enkel de onderwijsmethodes voor het Frans geleerd.

De overtuigingskracht van beelden voor de journalistiek

Half januari 1903 vertrekken beide geliefden naar Menton. Maar al snel verlaten zij de kuststad om terug naar Genève te keren. Dan duiken er ook geruchten op dat dit sensationeel verhaal in een theater revue (comédie bouffe) te Wenen geïntegreerd zou worden. De klemtoon zou daarbij niet op de prinses maar op Giron gelegd worden om geen problemen met de Duitse censuur te bekommen. (29). Enkele dagen later laat Giron weten dat hij de pers en iedereen die zijn goede naam besmeurd heeft gerechtelijk zal vervolgen. (30). Het verhaal eindigt enkele weken later, nl. begin februari 1903, met de nachtelijke terugkeer van de prinses naar haar kinderen, waaronder enkele zieken, die aan het Saksische hof te Dresden verblijven. Dit zou zelfs aanleiding hebben gegeven tot manifestaties ten voordele van Louisa en ten nadele van de Saksische koninklijke familie. André Giron vertrekt op zijn beurt naar Brussel en verklaart er op 7 februari in een kranteninterview dat hij afziet van elk contact met haar en dat hij nooit de intentie heeft gehad het gezin in opspraak te brengen. (31). Hij laat aan de pers weten dat hij gerechtelijke maatregelen zal nemen tegen hen die foto's verspreiden waarin een verhouding met Louisa wordt gesuggereerd! Overigens, op dat ogenblik worden door gefotografeerden er wel meer processen gevoerd over het verspreiden van indiscrete opnamen door de fotograaf (32).

De pers wordt het niet in dank afgenomen dat zij het schandaal zo uitvoerig hebben gebracht. Zelfs het gebruik van beelden wordt gecontesteerd. Het zou hier om een *mise-en-scène* zijn. Voorts wordt vermeld dat de beelden die over deze zaak verspreid worden (en dat gold ongetwijfeld zowel voor het fotografische als het filmische) een onweerlegbaar bewijs bieden voor de opgetekende berichten: "(...) *une authenticité incontestable (...) d'un constat de flagrant délit.*" (33). Volgens een aantal mensen die het met de maatschappij goed voorhebben, is het precies deze onweerlegbare journalistiek die "*contribuait ainsi à consommer l'irréparable et à rendre impossible toute résipiscence éventuelle de la fugitive, en frustrant sa défense de son argument le plus persuasif*" (34). Tegen deze stellingname verdedigt de pers zich door te stellen dat zij de gebeurtenissen niet creëert maar er de weerspiegeling van geeft: "*Les journaux, à notre époque, sont surtout des 'enregistreurs' de faits et de documents d'actualité.*" (35). Het weergeven van feiten en vertonen van beelden van dit koninklijke liefdesdrama werd door een blad als l'Illustration in alle eer en geweten gevoerd en dit om tegemoet te komen aan de interesse en de nieuwsgierigheid van het publiek, die hierop recht heeft. Dat zulks geen gemakkelijke taak is, daarvan is het tijdschrift zich maar al te zeer van bewust (36).

Conclusie

Wat maken nu deze enkele meter film met betrekking tot de prinses en haar Belgische minnaar uit 1902 zo bijzonder?. Zoals reeds vermeld is het een koninklijk schandaal -privéleven van een prinses- dat op het witte doek gebracht wordt. Het is zeker interessant te melden dat het "beeld" een erg belangrijke rol in deze "affaire" heeft gespeeld. Er wordt meer bewijskracht aan geschonken dan aan de geschreven berichtgeving in de Oostendse en de nationale pers. Het biedt ongetwijfeld ook een verklaring voor het grote succes dat dergelijke "actualiteitsbeelden" in een filmprogramma hebben. Bovendien blijkt het vastleggen van de feiten (op pellicule) al als een behoorlijke journalistieke daad te worden beschouwd.

Wat de filmopnamen betreft moet toch worden vastgesteld dat zelfs een opname van enkele seconden bij de kijkers op heel wat gevoelens kan inspelen: de burgerij die zich gesterkt voelt door een prinses die niet meer tot de adel wil voelen. Kortom, de jonge dynamische twintigste eeuw die de verroeste conservatieve 19de eeuw achter zich wil laten; katholieken (en niet-katholieken) die met

echtscheidingen te maken hebben; de opkomende feministen die in Louisa een vrouw van hun tijd zien. Mannen die menen dat vrouwen, en ook adellijke, hysterische wezens zijn (invloed van Freud?); de hypnose -op dat ogenblik in België verboden is en in de rest van Europa door de goegemeente wantrouwend bekeken wordt!- gevaarlijk is en mensen manipuleerbaar maakt; de katholieken die de affaire als een complot beschouwen; Italianen die al dan niet met "hun" prinses meeleven; Belgen die Giron al dan niet bewonderen; Zwitsers die met belangstelling uitkijken wat in hun contreien voorvalt; De protestantse Saksische bevolking die zich al dan niet vragen stelt over hun koninklijk hof en het als voorwendsel gebruikt om hun ongenoegen over hun katholieke koning te ventileren; Fransen en Amerikanen die het interessante melodramatische geschiedenis vinden waarbij de realiteit de fictie overstijgt, enz... Kortom, het trachten te situeren van actualiteitsbeelden in hun historische context is een complex maar erg boeiend onderzoek. Het benadrukt ook het belang van bepaalde persartikels in de Oostendse kranten. Is een dergelijke uitweiding over een Saksische kroonprinses een louter faits-divers of is er een grotere betrokkenheid aan toe te schrijven. Het feit dat zulk een schandaal op het witte doek komt, en dat daarmee publiek wordt aangetrokken, wijst dat de gebeurtenis gedurende enkele weken en zelfs maanden in de algemene belangstelling heeft gestaan.

Noten

1. **Le Carillon**, 21 augustus 1900.
2. **Le Carillon**, 3-4 juli 1899.
3. **Le Carillon**, 22 augustus 1899. Onder de vertoonde films bevinden zich Bataille d'oreillers, Les régates d'Henley, Angleterre, Arrivée de la Reine Wilhemine au palais du Dam à Amsterdam, Lancement du steamer anglais 'The Formidable'. enz.
4. **L'Echo d'Ostende**, 12 september 1899.
5. J.Mitry, **Histoire du cinéma**, deel A., p.118.
6. **Der Artist**, 23 oktober 1898 (Düsseldorf)
7. **Le Carillon**, 20-21 juni 1902
8. **Le Carillon**, 2-3 oktober 1902
9. **L'Echo d'Ostende**, 26 april 1903. Recueil Spécial des Actes, 1903/nr 1547. Heye en zijn vrouw zijn tot 25 april 1903 eigenaar van de Antwerpse Scala. Daarna ruilen ze 1.500 gewone en 1.500 preferentiële aandelen, aan honderd frank het stuk, in voor die van de Brusselse Pôle Nord. De oprichtingsakte van de firma vermeldt uitdrukkelijk dat de activiteiten zich niet beperken tot de uitbating van het kunstijsschaatsen. Er wordt ook rekening gehouden met attracties van allerlei aard.
10. **Der Komet**. Pirmasens, 1903 nr 929.
11. **L'Illustration**. Parijs, 3 januari 1903, p.4.
12. H.BIRRET. **Das Filmangebot in Deutschland**. München 1991, p.202 (nr. 4317): Pathé film, 15mètres.
13. H.BIRRET. **Das Filmangebot in Deutschland**. München 1991, p. 202 (nr 4316) & p.562 (nr 12249).
14. H.BOUSQUET. **Catalogue Pathé des années 1896 à 1914. Tome I. 1896 à 1906**. Paris, 1996 p.883 Pathéfilm nr 931 -Annoncé dans le Catalogue mai 1903.
15. **La Réforme**. Brussel, 19 oktober 1904. Koning Georg was zijn broer koning Albrecht die geregeerd had van 1873-1902 opgevolgd. Begrijpelijk dat er aan het hof tussen de zoon Frederik-August en diens oude (ziekelijke) vader spanningen heersten rond deze opvolging. Frederik-August III zal van 1904 tot 1918 als laatste koning van Saksen regeren.
16. **Revue Belge du Cinéma**. Brussel, 4 oktober 1913.
17. **Munich - Le roi de Saxe visite l'Observatoire et l'université** in de Belgische "Actualités Eclair" nr 7 2ème edition **Revue Belge du Cinéma**. Brussel, 21 février 1914.
18. De allusie dat de ganse affaire op dat ogenblik als een echte theaterklucht of populaire (boulevard)melodrama wordt beschouwd, duikt in meerdere getuigenissen uit en over die tijd op.
19. **Le Petit Bleu**. Brussel, 2 januari 1903.

20. **Le Petit Bleu.** Brussel, 24 december 1902.
21. **Confidences d'une princesse. Journal authentique de la Princesse de Saxe. Traduit de l'Allemand par Jules Houke.** Paris (1906), p.130.
22. **Confidences d'une princesse. Journal authentique de la Princesse de Saxe. Traduit de l'Allemand par Jules Houke.** Paris (1906), p.114 & 150.
23. In haar **Confidences** (p.114) laat Louisa wel merken dat zij het initiatief tot romances neemt.
24. **Le Petit Bleu.** Brussel, 1 januari 1903.
25. **Le Petit Bleu.** Brussel, 2-3 januari 1903.
26. **Le Petit Bleu.** Brussel, 2-3 januari 1903.
27. **Le Petit Bleu.** Brussel, 9 januari 1903.
28. **Le Petit Bleu.** Brussel, 5 januari 1903.
29. **Le Petit Bleu.** Brussel, 15 januari 1903.
30. **Le Petit Bleu.** Brussel, 17 januari 1903.
31. **Le Petit Bleu.** Brussel, 7 februari 1903.
32. **Le Petit Bleu.** Brussel, 20 februari 1903: het betreft hier het proces dat Mlle Ida de Frate tegen de Italiaanse fotograaf Ricci heeft aangespannen.
33. **L'Illustration.** Parijs, 17 januari 1903, p.35.
34. **L'Illustration.** Parijs, 17 januari 1903, p.35.
35. **L'Illustration.** Parijs, 17 januari 1903, p.35.
36. **L'Illustration.** Parijs, 17 januari 1903, p.35

De zeevisserij in Belgisch Kongo

Na een jaar opzoekingswerk is het naslagwerk klaar ! Het is een hulde aan een groep vissers die de moed en wil wilskracht opgebracht hebben een pionierswerk te volbrengen in het toenmalig verre Kongo. Het is ook een stukje West-Vlaamse geschiedenis aangevangen in 1948 en de hoop voor de inlandse bevolking op een betere voeding.

Het naslagwerk bevat alleen getuigenissen van mensen die het allemaal meegemaakt hebben, dus informatie uit de eerste hand !

Wij hopen persklaar te zijn rond de jaarwisseling en geven U nu de kans te bestellen door storting van 500 Fr. op rekening 285-0451513-07 van Roland Duyck. Vergeet niet Uw naam en adres op te geven zodat wij U het boek kunnen bezorgen.

Wij wensen U alvast enkele aangename leesurtjes toe.

165 blz. inclusief vele foto's.

Fregatkapitein (R) Roland Duyck
 Min. A. Detayestraat 16
 8550 Zwevegem